

# KONFERENCA ALA 2010

Na letošnji konferenci ameriških knjižnic ALA,<sup>1</sup> ki je bila organizirana v Washingtonu od 24. do 29. 6. 2010, sem se udeležil dveh predkonferenc, izbranih predavanj in strokovnih srečanj ter si ogledal razstaveni prostor ponudnikov za opremljanje knjižnic.

## PRVA PREDKONFERENCA

Predkonferenca z naslovom *Linked Data: Making Library Data Converse with the World* se je odvijala 24. junija 2010.

**Karen Coyle**, svetovalka za digitalne knjižnice, je o povezovanju podatkov govorila v okviru semantičnega spleta. Poudarila je, da se je paradigma semantičnega spleta v zadnjem obdobju spremenila in da ta danes sloni na intenzivnem povezovanju podatkov in manj na posebnem strukturiranju podatkov. Pri povezovanju bibliografskih podatkov ima glavno vlogo ISBN. Spletne strani naj imajo več podatkov in manj besedila, saj uporaba metapodatkov velja za »spletu prijazno«. Podatki naj bodo urejeni v kontroliranih seznamih na osnovi SKOS (Simple Knowledge Organization System), kar se že zelo uporablja pri RDA.<sup>2</sup>

**Corey Harper**, knjižničarka za storitve z metapodatki na univerzi v New Yorku, je opisala projekt Open Linked Data<sup>3</sup> (LOD), ki poteka znotraj W3C.<sup>4</sup> LOD je v oblaku že od 2007 in se je v zadnjem letu zelo povečal. Center aktivnosti je DBpedia (predstavlja strukturiran dostop do podatkov Wikipedie<sup>5</sup>) z vsemi pripadajočimi aplikacijami. Podobne strani s povezanimi centri znanja so še FOAF, Geonames, MusicBrainz, Zotero, Omeka. Zanimanje na internetu se seli z računalnikov preko dokumentov na stvari. Predavateljica se je strinjala s Karen Coyle, da se semantični splet vse manj naslanja na umetno inteligenco in vse bolj na RDF (Resource Description Framework), družino specifikacij W3C, in se je zavzela za uporabo URI za imenovanje in tvorbo besednjakov.

**Ed Summers**, informacijski specialist iz Kongresne knjižnice,<sup>6</sup> se je tudi zavzel, da stvari poimenujemo z URI in da uporabljamo in tvorimo čim več besednjakov ter pri tem upoštevamo standard Z39.19.

**Jon Phipps**, svetovalec pri Metadata Management Associates, je predstavil SKOS kot besednjak RDF.<sup>7</sup> Opisal je OWL (Ontology Web Language) in povezovanje konceptov.

**Ross Singer**, svetovalec za interoperabilnost in odprte standarde pri Talisu, je v svoji predstavitvi opisal uporabo tehnologije v oblaku pri povezovanju bibliografskih podatkov.<sup>8</sup>

**Jennifer Bowen**, asistentka za informacijski menedžment na univerzi v Rochestru, nam je predstavila nekaj primerov gradnje besednjakov in vodila delavnico na to temo.

## DRUGA PREDKONFERENCA

Predkonferenca z naslovom *Interlibrary Loan Statistics: What We Gather, How We Use Them and Who We Provide Them* se je odvijala 25. junija 2010 v dveh sklopih: v prvem je bilo predavanje Cyrila Oberlanderja, v drugem delu pa delavnica o pripravi poročil na različnih orodjih za programsko opremo.

**Cyril Oberlander** iz knjižnice SUNY Geneso, specialist za področje medknjižnične izposoje (MI) in referenčnega knjižničarstva, se je najprej dotaknil razmerja med nabavo gradiva in MI ter pri tem opozoril na pomanjkanje strategije v knjižnicah. Pokazal je podatke za univerzitetne knjižnice, kjer MI že od leta 2000 ne narašča, ampak niha okoli iste vrednosti. Pri tem je poraba sredstev za monografije malo nad tretjino porabe za serijske publikacije. V njihovo knjižnico pride 40 % zahtevkov za MI, pri čemer je možno gradivo na Amazonu kupiti za nižjo vrednost, kot je cena MI. Upoštevati je treba tudi zelo nizke stroške tiskanja na zahtevo, tako da je cena izposoje v povprečju zelo blizu nabavni ceni. Navaja študijo, po kateri se za 28 % gradiva, naročenega preko MI, v knjižnici ponovi zahteva za MI, ob tem pa je 18 % nabavljenega gradiva izposojenega le enkrat, kar jasno nakazuje usmeritev k nakupu na zahtevo. Knjižnica mora tudi zelo natančno spremljati podatke o nakupih, izposoji in MI ter se na osnovi tega odločati o strategijah, ki se lahko zelo razlikujejo med različnimi vrstami knjižnic.

## IZBRANA POGLAVJA

### Cloud computing for library services

**Marshall Breeding** (Vanderbilt University), **Leslie Johnston** (Kongresna knjižnica), **Chris Tonjes** (District of Columbia Government)

Predstavili so glavne lastnosti oblaka: storitev na zahtevo, širok spletni dostop, dostop do virov, elastičnost dostopa in merljivost storitve. Modeli, ki omogočajo storitev, so: programska oprema kot storitev, platforma kot storitev in infrastruktura kot storitev. Namestitveni modeli pa so: privatni, skupinski, javni in hibridni oblak. (Paradigma računalništva v oblaku se še vedno razvija). Dejansko je oblak nadaljevanje abstrakcije, dobavitelji ILS že leta promovirajo gostovanje (angl. *hosting*) za knjižnice. Oblak pa v večji meri prinaša tudi transparentnost in sodelovanje, sploh pri mednarodnih projektih, kjer je organizacija večkrat ovira.

### Rich Internet Applications (RIA) for Libraries

**Heather Devine** je prikazala razvoj orodij in okolij za RIA: AJAX, FLEX2, Silverlight, JAVA FX. Opisala je novosti, ki jih prinaša HTML5. Prikazala je možnosti E41st, ki predstavlja povezavo med Amazonom in mrežo javnih knjižnic. Predstavila je tudi funkcionalnost namizja TweetDeck.

### The "Three S's" of Electronic Resource Management: Systems, Standards and Subscriptions

**Sandy Hurd**, **Todd Carpenter** (direktor pri NISO), **Bob McQuillan** (Innovative Interfaces Inc.), **Oliver Pesch** (EBSCO)

**Todd Carpenter** je predstavil glavne standarde na področju ERM, to so SUSHI, SERU, ONIX-PL in KBART. ONIX-PL je v formatu XML in omogoča, da so pogoji licenciranja lahko računalniško obdelani. SUSHI (Standardized Usage Statistics Harvesting Initiative) omogoča avtomatsko zajemanje in obdelavo podatkov o uporabi servisov. SERU (Shared E-Resource Understanding) je namenjen zmanjševanju stroškov pri pogajanjih za licence. Predavatelj je prikazal notranjo strukturo NISO, njihove trenutne projekte na tem področju in vpetost v ISO. Pojasnil je, zakaj se pojavijo problemi pri nabavi elektronskega gradiva, saj je potek bistveno bolj razvejan in kompleksen kot pri tiskanem gradivu. To povzroča probleme tako pri postavljanju kot pri uveljavljanju potrebnih standardov.<sup>9</sup>

**Bob McQuillan** je opisoval sisteme ERM. Ponujajo

jih ponudniki ILS in dobavitelji elektronskega gradiva, pojavil se je tudi OCLC s proizvodom Web scale management service. V splošnem ILS ne omogoča funkcionalnosti za delo z elektronskimi viri. Tudi uporabnikom elektronski viri povzročajo težave pri iskanju iz ene točke. ERM obsega naročanje, nabavo, vzdrževanje, obnavljanje, generiranje in vzdrževanje spletnih strani o e-virih, hranjenje in prikaz podatkov o licenciranju. Pritisk na ERMS pa je vedno večji, saj univerzitetne knjižnice porabijo že čez 60 % sredstev za zagotavljanje e-virov. Mnoge knjižnice pa vlagajo še vedno mnogo naporov za upravljanje s tiskanimi viri, ki pa predstavljajo manjši del sredstev za nabavo gradiva. Nujno morajo dobavitelji ERMS, dobavitelji e-virov in knjižnice sodelovati pri iskanju novih rešitev, dobrih praks in standardov. V ta namen je pri NISO organizirana tudi delovna skupina ERM Data, Standards & Data Review Working Group.<sup>10</sup> Ta bo pregledala tudi vse standarde, ki se nanašajo na ERM: CORE, I2, ONIX-PL, ONIX-SRN, TRANSFER, COUNTER, KBART, ONIX-SOH, Shibboleth, vCARD, DOI MARC, ONIX-SPS, SUSHI.<sup>11</sup>

**Oliver Pesch** je govoril o naročinah. Prikazal je zapletenost delovnega toka pri življenjskem ciklu e-vira. Posebno pomembno je zagotavljanje dobrega dostopa do virov, upravljanje s spremembami naslovov in formatov, upravljanje paketov ter merjenje uporabe virov. Opozoril je, da ima EBSCO 800 podatkov o vsakem naslovu, ki ga posreduje.<sup>12</sup>

### Holdings Update Forum: "Next Generation OPACs: Making the Most of Local Holdings Data"

**Matt Goldner** (OCLC), **Abhi Jain** (Google Inc.), **Jorgen Madsen** (ExLibris)

**Mat Goldner** je napovedal, da bo OCLC omogočil shranjevanje lokalnih podatkov o zalogi knjižnic v svojih bazah. Dodana bodo polja 505, 511, 508, 520, 586, 655. Med lokalne podatke bodo tako lahko uvrščeni podatki, ki so vezani na posamezni izvod gradiva in ne na zapis. Ti podatki bodo vidni v WorldCat Resource Sharing, pri tem da bo posebej označeno, ali je izvod mogoče izposoditi ali kopirati. Njihova baza znanja bo dostopna tudi kot spletna storitev za knjižnice, uporablja pa jo že WC Local, WC Licence Manager in Link Resolver (razreševalnik povezav).<sup>13</sup>

**Jorgen Madsen** je predstavil Primo Local in Central.<sup>14</sup> **Abhi Jain** je izpostavil problem dostopa do kopij in problem dostopa do e-virov za veliko knjižnic. Izpostavil je tudi obremenjevanje virov zaradi delovanja razreševalnikov povezav. Google v svojem iskalniku upošteva lokacijo

iskalca in na podlagi informacij, ki jih dobi od dobaviteljev e-virov, prikaže iskalcu vire, do katerih ima zagotovljen dostop. Za te informacije je že pridobil nekaj dobaviteljev e-virov. Dogovarjajo se tudi o brezplačnem dostopu do nekaterih virov za nerazvite države.

## OCLC Developer network – Introduction

**Karen Coombs, Don Hamparian, Jason A. Clark**

Predstavili so skupnost OCLC Developer Network, ki je namenjena razširjanju spletnih storitev med OCLC in knjižnicami.<sup>15</sup> OCLC je pripravil že nekaj storitev, na osnovi katerih so v knjižnicah pripravili nekatere aplikacije: prilagojene iskalnike, aplikacije, ki kombinirajo obstoječe funkcije, ter prilagojene aplikacije za različne mobilne naprave.<sup>16</sup>

V drugem delu so predstavili OCLC Platform Project, ki naj bi v prihodnosti omogočal dostop do vseh proizvodov OCLC preko API-jev. To velja tudi za njihovi novi proizvod Web-scale Management Service, ki bo vseboval module za lokalno funkcionalnost knjižnic, kot so nabava, izposoja, upravljanje e-virov, licenciranje. WMS naj bi bil najprej na voljo le pilotskim knjižnicam. Prikazana je bila tudi možnost dodatnega prikaza nabavnih sredstev knjižnice na spletni strani Amazona kot podpora pri nabavnih procesih knjižnice. V API-je nameravajo dodajati tudi kodo uporabnikov in tako dopolnjevati funkcionalnost s posebnostmi, ki veljajo le za določene knjižnice. Opisali so tudi možnost uporabe spletne storitve New York Timesa o seznamu knjižnih uspešnic. Če to storitev kombiniramo z rezervacijskimi vrstami, ustvarimo podporo pri nakupu gradiva. Opisi API-jev in storitev so ob registraciji na voljo na spletni strani Developer Network.

## Top Tech Trends

**John Blyberg** (Darien Library), **Lorcan Dempsey** (OCLC), **Jason Griffey** (University of Tennessee at Chattanooga), **Monique Sendze** (Johnson County Library), **Cindy Trainor** (Eastern Kentucky University), **Joan Frye Williams** (IT Consultant)

Specifične rešitve za aplikacije na mobilnih napravah niso le prenesene, ampak posebej prirejene zanje. Pri tem je za prikaz na mobilnih napravah še veliko možnosti, posebej glede na trenutno lokacijo uporabnika. Obstaja tudi možnost povezovanja točk na zemljevidu z digitalno knjižnico. Veliko se pričakuje od vmesnika na dotik, ki bo verjetno prevladal. Približati se je treba tudi novi strategiji, ki nadomešča iskanje "You ask for it, we'll get it." (v prevodu Vi sprašujete, mi bomo našli.). Velike spremembe so verjetne tudi zaradi pričakovanega

padca cen bralnikov (pod 50 USD) in zaradi množice brezplačnih e-vsebin. Tudi ločljivost zaslonov je že pri manjših napravah boljša kot pri tiskani reviji. Opaža se tudi vedno večji prehod na Open Source ILS. Veliko se pričakuje tudi od novih tehnoloških možnosti: razširjen 3G mobilni splet s hitrostjo 100 Mbps, hitro skeniranje knjig, prevodi v »vse« jezike. Temu se bodo morale knjižnice prilagoditi s svojimi storitvami.

## Boot Camp for the 21st Century Metadata Manager

**Robert Bothmann** (Minnesota State University), **Rebecca Lubas** (University of New Mexico), **Bonnie Parks** (University of Portland), **Elaine Westbrooks** (University of Nebraska-Lincoln), **Glen Wiley** (Cornell University)

Knjižnice se odločajo, ali naj kreirajo zapise same, ali naj jih prevzamejo od dobaviteljev, ali naj najamejo katalogizatorje itd. Ker je lastno kreiranje najdražje, je smotno napraviti pilotske projekte in preizkusiti druge rešitve. Zelo pomembno je pri tem upoštevanje standardov (CONSER). Zavedati se je treba, da lahko RDA bolj primerjamo z navodili AACR2 pa s pravili. Vloga RDA je pri povezovanju podatkov in ne pri prikazovanju. Podatki morajo biti primerni za prikaz v modernih katalogih, kot so Encore, AquaBrowser, Primo, Endeca ..., kar terja spremembe zapisov. Nova orodja ne zmanjšujejo stroškov priprave zapisov. Upoštevati je treba, da le 2 % študentov začne gradivo iskati v katalogu.<sup>17</sup>

## Taking the Library With You: VR Going Mobile

**Lori Bell** (Alliance Library System), **Marie Radford** (Rutgers), **Cathy Sanford** (Contra Costa County Library), **Pam Sessoms** (University of North Carolina)

Pri mobilni povezavi bralca s knjižnico se največ uporabljajo različni servisi SMS. Za mobilni dostop do interneta uporabljajo dodatek AIM hack, ki odstrani oglaševanje. Uporablja se tudi Google VOICE v povezavi s sporočili SMS, vendar se v večji meri uporablja besedilo, odgovori pa so lahko posredovani tudi preko storitve gmail. Knjižnice so tudi dobro organizirane pri odgovorih uporabnikov in skušajo ponuditi servis 24/7. Njihov cilj je odgovor v 10 minutah. Ugotovljajo, da je pri študentih največji naval med 23. in 1. uro, nekaj manj med 20. in 21. uro. Vedno več se uporabljajo tudi kode QR (dvodimenzionalna črna koda), ki lahko vsebujejo različne podatke in jih lahko tudi slikovno prenašamo.

## Ultimate Debate: Open Source Software, Free Beer or Free Puppy?

**Marshall Breeding** (Vanderbilt University), **Stephen Abram** (Gale Cengage), **Karen Schneider** (Holy Names University), **Roy Tennant** (OCLC)

Najprej je treba ločiti med definicijami odprtokodna programska oprema (Open Source Software), prosta programska oprema (Freeware), Free software, Free/Libre OSS, komercialno odprto programje (OSS). Zavedati se je tudi treba, da sodelovanje med uporabniki in kreatorji ter zagotavljanje kvalitete ni možno le pri odprtokodni programski opremi. Prednost le-te je prav gotovo večja konkurenca pri vzdrževanju.

### Opombe

- 1 <http://www.ala.org/ala/conferencesevents/upcoming/annual/index.cfm>
- 2 <http://www.kcoyle.net/presentations/AALL2010kc.pdf>
- 3 <http://linkeddata.org/>
- 4 <http://esw.w3.org/SweoIG/TaskForces/CommunityProjects/LinkingOpenData>
- 5 <http://wiki.dbpedia.org/About>
- 6 <http://docs.google.com/present/view?id=0AU6uboYXcJbBZHY4OW0zZF80MDZnNGtoMzRreA&hl=en>
- 7 <http://www.achievementstandards.org/extras/ala-2010/index.html>
- 8 [http://code4lib.org/files/The\\_Linked\\_Library\\_Data\\_Cloud.pdf](http://code4lib.org/files/The_Linked_Library_Data_Cloud.pdf)
- 9 [http://www.niso.org/apps/group\\_public/download.php/4348/TAC\\_3SPresentation-Standards-FINALcopy.pdf](http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/4348/TAC_3SPresentation-Standards-FINALcopy.pdf)
- 10 <http://www.niso.org/workrooms/ermreview>
- 11 [http://www.niso.org/apps/group\\_public/download.php/4346/McQuillan\\_ThreeS\\_Systems%20%28FINAL%29.pdf](http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/4346/McQuillan_ThreeS_Systems%20%28FINAL%29.pdf)
- 12 [http://www.niso.org/apps/group\\_public/download.php/4347/OPESCH-E-Resource%20Mgmt%20SSS.pdf](http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/4347/OPESCH-E-Resource%20Mgmt%20SSS.pdf)
- 13 [http://connect.ala.org/files/12471/goldner\\_presentation\\_on\\_holdings\\_pptx\\_70357.pptx](http://connect.ala.org/files/12471/goldner_presentation_on_holdings_pptx_70357.pptx)
- 14 [http://connect.ala.org/files/12471/primo\\_holdings\\_pptx\\_79170.pptx](http://connect.ala.org/files/12471/primo_holdings_pptx_79170.pptx)
- 15 [http://worldcat.org/devnet/wiki/Main\\_Page](http://worldcat.org/devnet/wiki/Main_Page)
- 16 <http://worldcat.org/devnet/wiki/Services>
- 17 [http://presentations.ala.org/images/5/56/Boot\\_Camp\\_for\\_the\\_21st\\_Century\\_Metadata\\_Manager.ppt](http://presentations.ala.org/images/5/56/Boot_Camp_for_the_21st_Century_Metadata_Manager.ppt)

Miro Kolarič